

ною наочністю, а також надати викладачеві можливість ефективніше організувати навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бельчев П.В. Інтерактивний електронний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання фізики в загальноосвітній школі [Текст] / П. В. Бельчев // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. (Педагогічні науки). – 2011. – № 2. – С. 73–77.

2. Ткачук Г.Е. Інтерактивний електронний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання фізики [Текст] / Г. Е. Ткачук // Науково-методичний журнал. –2011. – № 8. – С. 45–46 с.

Шинкаренко Л.І., методист обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Черкаської області

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ ЯК ОСНОВНА ФОРМА ОВОЛОДІННЯ НАВЧАЛЬНИМ МАТЕРІАЛОМ

Сучасні дослідники по-різному трактують поняття та сутність самостійної роботи. Як стверджує В. Петрук [2], «самостійна робота – це навчання, яке визначає здатність слухачів усвідомлено для себе ставити завдання, цілі, планувати власну діяльність, здійснювати її». Зокрема самостійну роботу визначаємо як планову роботу, яка виконується за завданням та під методичним керівництвом викладача, але без його особистої участі.

В. Козаков [3] стверджував, що вміння самостійно працювати, думати, осмислювати навчальний матеріал, засвоювати його та вміти застосовувати свої знання стає основною передумовою ефективного формування у слухачів професійної самостійності, а також успішного навчання.

Саме самостійна робота формує у слухачів навички та вміння самостійно здобувати знання, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом подальшої діяльності.

У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності слухачів Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності після практичних занять і дозволяє розглядати накопичені знання як об'єкт власної діяльності слухачів. Самостійна робота слухачів передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так під час і позааудиторних занять, як без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом.

Сьогодні актуальною є проблема забезпечення неперервності в усіх ланках навчального процесу. Самостійна робота – один зі шляхів впровадження неперервної підготовки.

У наказі МВС України «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання» від 21.10.2014 № 1112 визначено, що самостійна робота слухачів є основною формою оволодіння навчальним матеріалом у виділеній програмою підвищення кваліфікації та навчальною програмою постійно діючого семінару час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота слухача може виконуватися у бібліотеці, навчально-методичному кабінеті, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях) Центру, курсів.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи слухача, регламентується навчальним планом програми підвищення кваліфікації та програми постійно діючих семінарів і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу слухача.

Зміст самостійної роботи слухача визначається програмою підвищення кваліфікації за конкретними завданнями та вказівками викладача, майстра виробничого навчання, що розробляються для кожного заняття і забезпечуються методичними матеріалами, науковою та фаховою літературою, інформаційними джерелами.

Одним із важливих факторів ефективного процесу самостійної роботи є систематичний контроль за якістю виконання самостійної роботи. Це, у свою чергу, дає можливість корегувати процес самостійної роботи слухачів.

Методичне керівництво і створення необхідних умов забезпечується та контролюється також викладачами та майстрами виробничого навчання.

Обсяг навчального матеріалу, який виноситься на час самостійної роботи, не повинен перевищувати того обсягу, який викладач планував би на одну годину навчального заняття з цієї теми.

Визначаючи зміст самоосвіти слухачів, необхідно:

- орієнтувати їх на самостійне вивчення першоджерел;
- орієнтувати їх на самостійну роботу з підручниками;
- видавати їм необхідні завдання;
- забезпечувати їх навчальними посібниками, підручниками та навчально-методичними матеріалами;
- надавати їм можливість отримати консультацію;
- щоб обсяг навчальних завдань відповідав часу, який відводиться на самостійну його роботу.

Самостійну роботу слухачів центрів, під час вивчення тем навчального плану, доцільно організувати як цілісну систему, в якій міститься:

- мотивація;
- формулювання дидактичної мети самостійної роботи;
- постановка завдань;
- виконання самостійної роботи;

- контроль результатів;
- методичне забезпечення самостійної роботи.

Результативність навчального процесу залежить від сформованості мотивації. Викладач повинен сформувавши у слухача мотивацію до самостійного вивчення навчального матеріалу, після чого визначити мету та завдання для самостійного виконання. Завдання мають відповідати змісту робочої програми курсів підвищення кваліфікації у сфері цивільного захисту (постійно діючих семінарів), включати різні види пізнавальної діяльності слухачів.

Методичні матеріали для самостійної роботи слухачів повинні містити запитання (завдання) для проведення самоконтролю.

Навчальний матеріал, що визначений програмою підвищення кваліфікації для засвоєння слухачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд із навчальним матеріалом, що опрацьовувався під час проведення аудиторних занять (під керівництвом викладача).

Виходячи з мети виконання самостійної роботи, а саме: засвоєння навчального матеріалу, передбаченого навчальною програмою, закріплення та поглиблення знань, умінь та навичок, одержаних на навчальних заняттях, виконання завдань, підготовка до заліку, виконують наступні види завдань для самостійної роботи:

- засвоєння інформації, отриманої безпосередньо на аудиторних навчальних заняттях;
- робота з відповідними підручниками та особистим конспектом занять;
- самостійне вивчення окремих тем або питань зі складанням конспекту;
- робота з відповідною літературою;
- виконання підготовчої роботи до практичних занять;
- виконання індивідуальних контрольних завдань та ін.

Враховуючи особливості підготовки керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань цивільного захисту, рівень організації самостійної роботи у значній мірі впливає на формування стійкого інтересу до навчання, на їхню пізнавальну активність, на процес оволодіння фаховими навичками, вміннями, знаннями.

Успіх у самостійному оволодінні теоретичним чи практичним матеріалом напряму залежить від чітко спланованої та методично правильно організованої роботи викладача, майстра виробничого навчання.

Безумовно, цим формам самостійного навчання передують кропітка робота викладача, який має забезпечити слухачів відповідним методичним комплексом: методичними матеріалами, завданнями, вказівками викладача та навчальними і методичними посібниками, опорними конспектами курсу, навчальною літературою за відповідним напрямом.

Методичні вказівки розробляються за темами, які вивчаються слухачами самостійно. Вони містять матеріали щодо виконання самостійної роботи слухачами та складаються зі вступу, тематичного плану, переліку навчальної літератури та переліку знань і вмінь, якими повинен володіти слухач після засвоєння даної теми. Наводиться перелік питань, за якими здійснюється модульний контроль.

Під час проведення самостійної роботи слухачі можуть використовувати опорні конспекти, підготовлені педагогічними працівниками Центру. Опорні конспекти можуть складатися на курс у цілому або на окремі складові робочих навчальних програм або навчальних модулів. За своїм змістом це стисле відображення основного навчального матеріалу тем у визначеннях, схемах, таблицях, графіках із наведенням прикладів вирішення практичних задач, питань для самоконтролю та літератури до теми.

Провідну роль в організації самостійної роботи слухачів навчально-методичних центрів системи цивільного захисту, окрім методичного забезпечення, також мають інформаційні технології, бо вони відкривають слухачам доступ до самоосвіти, накопичення знань через джерела інформаційних технологій, розширюють можливості для прийняття правильних рішень під час загрози або виникнення надзвичайних ситуацій. Це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Для керівництва роботою слухачів педагогічні працівники можуть проводити консультування. Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи слухачів залежно від того, консультує викладач із питань, що пов'язані з виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчального модуля. Обсяг часу, відведений викладачу для проведення консультацій з конкретної дисципліни, визначається навчальним планом або довідливо.

Розглянувши деякі форми, методи та основні види самостійної роботи слухачів, необхідно ще раз наголосити на тому, що у процесі організації самостійної роботи слухачів потрібно особливу увагу звертати на:

- раціональне використання ними часу під час їхньої самостійної роботи;
- творче становлення до пошуку резервів часу;
- її контроль;
- необхідність надання консультації;
- відповідність обсягу завдань до часу, який відводиться на їх вивчення;
- її удосконалення.

Таким чином, самостійна робота є необхідною передумовою успішного оволодіння програмним матеріалом. У зв'язку з цим, основним завданням педагогічних працівників Центрів, курсів залишається завдання навчання слухачів вмінню вчитися. На виконання цього завдання необхідно підпорядкува-

ти всі заходи організації та здійснення навчального процесу, який необхідно будувати так, щоб він стимулював слухачів до творчого підходу з вивчення запланованих тем у ході самостійної роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Наказ МВС України Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання: наказ МВС України від 21.10.2014 № 1112.

2. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учебное пособие / В. А. Козаков. – К. : Вища школа, 1990. – 248 с.

3. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін : монографія / В. А. Петрук. – Вінниця, 2006 – 292 с.

Шмига С.А., начальник НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області;

Богданович Л.М., завідувач обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області

КОУЧИНГ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

*Я нікого нічому не можу навчити.
Я лише можу примусити людину думати.
Сократ*

Ефективною інтерактивною технологією в освіті є педагогічний коучинг (від англ. Coaching–наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, підготовляти до вирішення певних завдань) як система андрагогічних принципів і прийомів, які сприяють розвитку потенціалу особистості та групи спільно працюючих людей. Розглянемо можливості впровадження коучингу в процес функціонального навчання у сфері цивільного захисту.

Коучинг як сучасна технологія складається з певних методів і технік та дозволяє конкретно сформулювати бажаний результат, розробити нові підходи й чітко окреслити можливості досягнення запланованого результату, розкривши потенціал і здібності слухача. Коуч (людина, яка використовує коучингові техніки) не виступає у ролі консультанта, не дає порад або рекомендацій, вона допомагає об'єктивно побачити ситуацію, проаналізувати її та знайти способи вирішення поставлених завдань, використовуючи можливості та здібності іншої людини.

Основний інструмент коучингу – запитання, за допомогою яких можна допомогти слухачам самостійно проаналізувати існуючу ситуацію та